SAPROPELIO TELKINIŲ PAIEŠKOS IR ĮSISAVINIMO GALIMYBIŲ BEI PROBLEMŲ ANALIZĖ

Dr. Ginutis Juozapavičius
UAB „GJ Magma“

Sapropelis – kas tai?

- **Sapropelis** – ežerų nuosėda:
  - bestruktūrė
  - koloidinės sandaros
  - konsistencija - nuo skystų drebučių iki tankios, plastiškos arba purios
  - ne mažiau 10-15 % **organinės kilmės medžiagų**
- Sapropelio **priemaišos** - mineralinė dalis: smiltelės, molis ar gėlavandeniai karbonatai
- Sapropelis – naudingoji iškasena?
  - Geologai sako: TAIP
  - Valdžios teisės aktai: **??**

Žemės gelmių ir mokesčių už gamtos išteklius įstatymai

- „**Naudingosios iškasenos** – žemės gelmėse esančios **gamtinės mineralinės medžiagos**, kurias galima naudoti gamyboje ar kitoms reikmėms: angliavandeniliai, metalų rūdos, nemetalinės naudingosios iškasenos, vertingieji mineralai“.
- Sapropelis - nėra gamtinė **mineralinė** medžiaga, jis gamtinė **organinė** medžiaga

Mokestis už naud. iškasenas

Eil. Nr.	Ištekliai	Mato vnt.	Tarifas (Lt)	Vartotojų kainų indeksas	Galutinis tarifas 2012 m I ketv. (LT)	Buvo iki 2010 m.	Nuo 2010 iki 2011 metų pabaigos	Pokytis per du metus, %
1	Anhidritas	m^3	5	1.333	6.67	1.52	3.04	438
2	Dolomitas	m^3	2.5	1.333	3.33	0.65	1.3	513
3	Durpės	m^3	2	1.333	2.67	0.54	0.62	494
	mažaskaidės					0.54		
	kitos					0.2		
4	Gintaras	kg	69.8	1.333	93.04	34.9	69.8	267
5	Klintis	m^3	2.09	1.333	2.79	1.73	1.73	161
6	Kreidos mergelis	m^3	2.26	1.333	3.01	1.13	2.26	267
7	Molis:							
	devono periodo	m^3	2.16	1.333	2.88	0.98	1.96	294
	triaso periodo		2.09	1.333	2.79	0.65	1.3	429
	kitas		1.28	1.333	1.71	0.39	0.78	437
8	Opoka	m^3	1.8	1.333	2.40	0.9	1.8	267
9	Sapropelis	m^3	0.85	1.333	1.13	0.85	0.85	133
10	Smėlis moliui liesinti	m^3	1.2	1.333	1.60	0.33	0.66	485
11	Smėlis stiklui gaminti	m^3	4	1.333	5.33	2	4	267
12	Smėlis silikatiniams dirbiniams	m^3	1.1	1.333	1.47	0.3	0.6	489
13	Kitas smėlis	m^3	0.95	1.333	1.27	0.25	0.5	507
14	Žvyras	m^3	1.12	1.333	1.49	0.3	0.6	498
15	Statybinis gruntas	m^3	0.64	1.333	0.85	0.2	0.4	427

Kaip apskaičiuoti mokestį?

- Mokama pagal išgautą kiekį. Kaip jį rast?
- Gavyba nustatoma pagal markšeiderinius matavimus (Lietuvos geologijos tarnybos direktoriaus 2003 m. sausio 10 d. įsakymu nr. 1-01 patvirtintos „Markšeiderinių darbų atlikimo kietųjų naudingųjų iškasenų telkiniuose laikinųjų taisyklės”)
- Mato vnt. – pagal detalią žvalgybą
- Mokesčio tarifas – m3
- Ištekliai matuojami klode (natūralios drėgmės)

Už ką mokėti?

- iškastą visą tūrį kartu su vandeniu, kuris grąžinamas nuvandeninant sapropelį?
- iškastą mineralinę dalį, nes organinė sapropelio dalis nėra naudingoji iškasena?
- perskaičiuotą sapropelio tūrį prie absoliučiai sausos jo masės, nes sapropelyje esantis vanduo yra žalinga priemaiša trukdanti naudoti jį gamyboje?

Esama padėtis

- Sapropelis Lietuvoje nekasamas ir niekas mokesčių nemoka
- Pagal žymius Lietuvos ežerų ir pelkių tyrinėtojus A.Garunkštį, A.Seibutį ir J.Jarošiūtę
  - **Lietuvos ežeruose gali būti - 5,76 mlrd. m³**
  - **pelkėse – apie 4,5 mlrd. m³ sapropelio**
- Bet kokios naudingosios iškasenos gali būti naudojamas tiktai detaliai išžvalgius jų telkinius

Išteklių klasifikacija

- Lietuvoje galioja Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacija (suderinta su JTO tarptautine karkasine klasifikacija)
- 4 lygiai:
  - Spėjami (regioniniai) prognoziniai ištekliai
  - Aptikti prognoziniai ištekliai
  - Parengtiniai išžvalgyti ištekliai
  - Detaliai išžvalgyti ištekliai

Duomenų bazė

- LGT (Lietuvos geologijos tarnybos) registre:
  - 76 sapropelio telkiniai (įvairus žvalgybos detalumas)

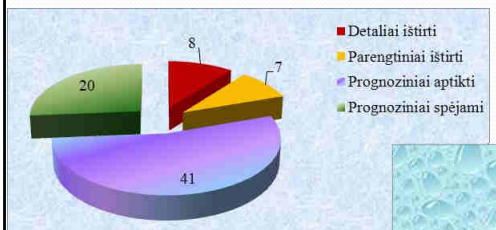

LGT duomenų bazėje apskaitomų sapropelio telkinių ir prognozinių plotų skaičius

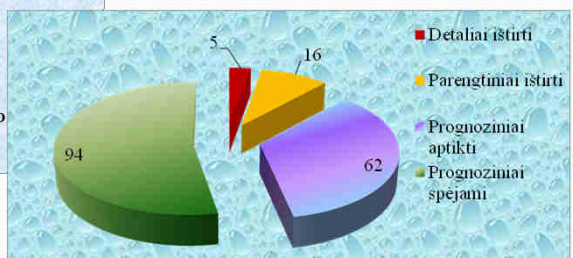

Sapropelio ištekliai Lietuvos ežeruose fiksuoti žemės gelmių registre, mln. kub. m

Veiksmai norint gauti teisę eksploatuoti sapropelį

Eil.Nr.	Etapas	Rezultatas
1	Telkinio paieška ir geologinė žvalgyba	Patvirtinti ištekliai įregistruojami žemės gelmių registre
2	Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas	Įgyjama teisė gauti leidimą eksploatuoti išteklius
2.1	Atranka (kai plotas < 25 ha, durpyne kai plotas < 150 ha)	
2.2	Pilnas PAV procedūrų atlikimas (kai plotas > 25 ha, durpyne, kai plotas > 150 ha)	
3	LGT leidimo gavimas	Leidimas išteklių naudojimui
4	Teritorijos planavimo etapas	Suformuojamas sklypas ir įteisinama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš vandenų ūkio į naudingųjų iškasenų teritoriją
5	Telkinio naudojimo (kasybos rekultivavimo) projekto parengimas	Parengiamas ir įteisinamas techninis darbo projetas
6	Telkinio eksploatacija	Kasami ištekliai ir gaunama siekta nauda
7	Telkinio rekultivavimas	Sutvarkoma paveikta kasybos darbais teritorija
8	Antras teritorijos planavimo etapas	Pakeičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis į vandenų ūkio
9	Biologinio rekultivavimo darbų atlikimas	Įgyjama teisė apželdinti kasybos darbais paveiktą teritoriją

1. Paieška ir žvalgyba

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Tyrimų ploto derinimas (žemės sklypo savininkas arba naudotojas, NŽT, Kultūros paveldo departamentas, AAA, RAAD)	120
2	Registravimas LGT	7
3	Geologiniai lauko tyrimai	30
4	Topografiniai darbai	
5	Laboratoriniai tyrimai	30
6	Žaliavos kokybės vertinimas ir išteklių apskaičiavimas	30
7	Žvalgybos ataskaitos derinimas su užsakovu	5
8	Žvalgybos ataskaitos ir išteklių aprobavimas LGT	30
Viso		**252**

- Taisyklės:
  LGT parengtos, nepatvirtintos sapropelio telkinių tyrimų rekomendacijos
- Pagrindas:
  Baltarusijoje prieš daugiau nei 25 metus išteistos taisyklės

2.1. PAV (atranka)

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas
Atranka (kai plotas < 25 ha, durpyne kai plotas < 150 ha)

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Informacijos apie objektą surinkimas	15
2	Biologinės įvairovės būklės vertinimas	22
3	Informacijos atrankai dėl planuojamos sapropelio gavybos ežere parengimas	22
4	Informacijos atrankai nagrinėjimas AAA, jei pelkėje - RAAD	25
5	Išvados paviešinimas	20
6	Atsiliepimų iš visuomenės ir PAV subjektų laukimo periodas	10
7	Derinimų procedūros LGT leidimui gauti (žemės sklypo savininkas arba naudotojas, NŽT, Kultūros paveldo departamentas)	60
Viso		**174**

2.2. PAV (pilnas)

PAV procedūrų atlikimas (kai plotas > 25 ha, durpyne - > 150 ha)

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Informacijos apie objektą surinkimas	15
2	PAV programos parengimas	15
3	Visuomenės informavimas apie parengtą PAV programą	20
4	Atsiliepimų iš visuomenės laukimo periodas	10
5	Derinimas su PAV subjektais (Vietos savivaldos institucija, Kultūros paveldo departamento teritorinis padalinys, Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, Visuomenės sveikatos centras)	10
6	Pateikimas tvirtinimui AAA	20
7	Darbų pagal PAV programą atlikimas	65
8	Biologinės įvairovės tyrimai	
9	Hidrologinės ir hidrogeologinės situacijos vertinimas	
10	PAV ataskaitos parengimas	
11	PAV ataskaitos pristatymas visuomenei, susirinkimo pravedimas	10
12	Derinimas su PAV subjektais	20
13	Pateikimas tvirtinimui AAA	25
14	Sprendimo paviešinimas	20
15	Atsiliepimų iš visuomenės ir PAV subjektų laukimo periodas	10
16	Derinimų procedūros LGT leidimui gauti (žemės sklypo savininkas arba naudotojas, NŽT)	30
Viso		**270**

13 / 30

3. LGT leidimas

Lietuvos geologinos tarnybos (LGT) leidimo gavimas

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Dokumentų, reikalingų LGT leidimui gauti komlektavimas	5
2	Valstybinės rinkliavos sumokėjimas	
3	Sutarties su LGT pasirašymas ir leidimo gavimas	30
Viso		**35**

14 / 30

4. Teritorijos planavimas (1 iš 2)

Teritorijos planavimo etapas

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Kreipimasis į rajono savivaldybės administraciją dėl bendrojo plano sprendinių koregavimo	5
2	Rezultatų laukimas	400
3	Kreipimasis į rajono savivaldybės administraciją ir tarybą dėl pritarimo rengi detalųjį planą	30
4	Kreipimasis į Nacionalinės žemės tarnybos rajono skyrių dėl detalaus plano organizatoriaus funkcijų prisiėmimo (jei teritorija priklauso valstybei)	22
5	Kreipimasis į rajono administracijos direktorių dėl detalaus plano organizatoriaus perleidimo (jei teritorija privati)	
6	Sąlygų savado detaliajam planui rengti gavimas	20
7	Visuomenės informavimas apie detalaus plano rengimo pradžią	10
8	Detalaus plano koncepcijos parengimas	22
9	Detalaus plano koncepcijos tvirtinimas rajono savialdybės taryboje	30
10	Detalaus plano sprendinių parengimas	44

4. Teritorijos planavimas (2 iš 2)

11	Visuomenės informavimas apie detalaus plano parengimą	30
12	Detalaus plano pristatymas visuomenei	
13	Pastabų įvertinimas ir susirinkimo protokolo parašymas	3
14	Detalaus plano derinimo rajono nuolatinėje statybos komisijoje procedūros	15
15	Detalaus plano tikrinimas	22
16	Detalaus plano tvirtiniomas rajono savivaldybės taryboje	30
17	Detalaus plano registravimas teritorijų planavimo registre	15
18	Sklypo kadastrinių matavimų tikslinimas pagal detalaus plano sprendinius	30
19	Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties pakeitimų įforminimas Nacionalinės žemės tarnybos rajono skyriuje	10
20	Pakeitimų įregistravimas VĮ Registrų centre	10
Viso		**748**

5. Kasybos projektas

Telkinio naudojimo (kasybos rekultivavimo) projekto parengimas

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Projekto sprendinių parengimas	30
2	Projekto derinimas su Vietos savivaldos institucija, Nacionalinės žemės tarnybos rajono skyrium, Valstybine darbo inspekcija, Regiono aplinkos apsaugos departamentu ir Aplinkos apsaugos agentūra	60
3	Projekto tvirtinimas Lietuvos geologijos tarnyboje	20
Viso		**110**

6. Telkinio eksploatacija

Telkinio eksploatacija (kasmetiniai veiksmai)

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Ketvirtinių ataskaitų apie iškastus kiekius teikimas LGT ir VMI	4
2	Iškasto kiekio markšeideriniai apmatavimai	5
Viso		**9**

-

7. Rekultivavimas

Telkinio rekultivavimas

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Iškastų plotų mechaninis rekultivavimas	15

8. Antras teritorijos planavimo etapas (1 iš 2)

Sąlygų biologinio rekultivavimo darbams atlikti įteisinimas

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Kreipimasis į rajono savivaldybės administraciją dėl bendrojo plano sprendinių koregavimo	5
2	Rezultatų laukimas	400
3	Kreipimasis į rajono savivaldybės administraciją ir tarybą dėl pritarimo rengi detalųjį planą	30
4	Kreipimasis į Nacionalinės žemės tarnybos rajono skyrių dėl detalaus plano organizatoriaus funkcijų prisiėmimo (jei teritorija priklauso valstybei)	22
5	Kreipimasis į rajono administracijos direktorių dėl detalaus plano organizatoriaus perleidimo (jei teritorija privati)	
6	Sąlygų savado detaliajam planui rengti gavimas	20
7	Visuomenės informavimas apie detalaus plano rengimo pradžią	10
8	Detalaus plano koncepcijos parengimas	22
9	Detalaus plano koncepcijos tvirtinimas rajono savialdybės taryboje	30
10	Detalaus plano sprendinių parengimas	44

8. Antras teritorijos planavimo etapas (2 iš 2)

11	Visuomenės informavimas apie detalaus plano parengimą	30
12	Detalaus plano pristatymas visuomenei	
13	Pastabų įvertinimas ir susirinkimo protokolo parašymas	3
14	Detalaus plano derinimo rajono nuolatinėje statybos komisijoje procedūros	15
15	Detalaus plano tikrinimas	22
16	Detalaus plano tvirtiniomas rajono savivaldybės taryboje	30
17	Detalaus plano registravimas teritorijų planavimo registre	15
18	Sklypo kadastrinių matavimų tikslinimas pagal detalaus plano sprendinius	30
19	Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties pakeitimų įforminimas Nacionalinės žemės tarnybos rajono skyriuje	10
20	Pakeitimų įregistravimas VĮ Registrų centre	10
Viso		**748**

9. Biologinis rekultyvavimas

Biologinio rekultivavimo darbų atlikimas

Eil.Nr.	Veiksmas	Orientacinė trukmė, d.d.
1	Telkinio naudojimo projekte numatytų rekultivavimo darbų užbaigimas	90

Darbų trukmė (maži telkiniai)

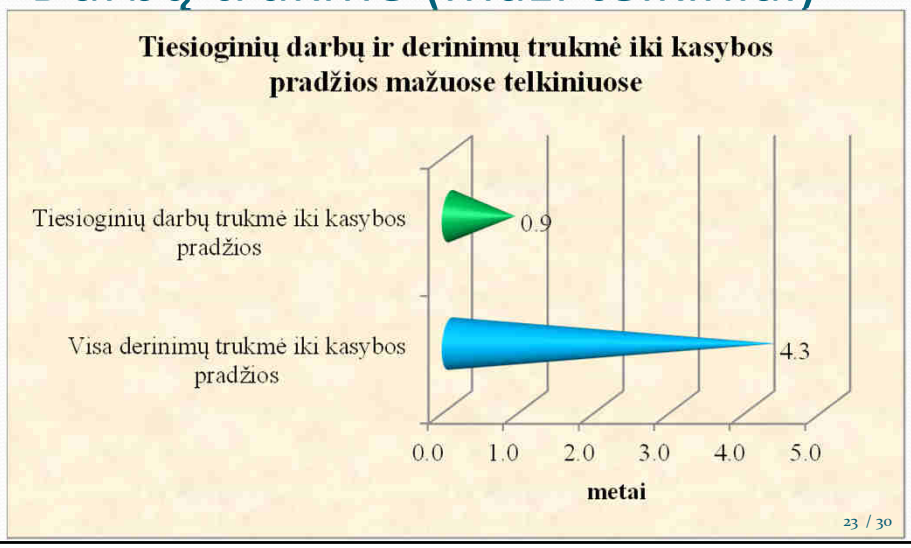

23 / 30

Darbų trukmė (dideli telkiniai)

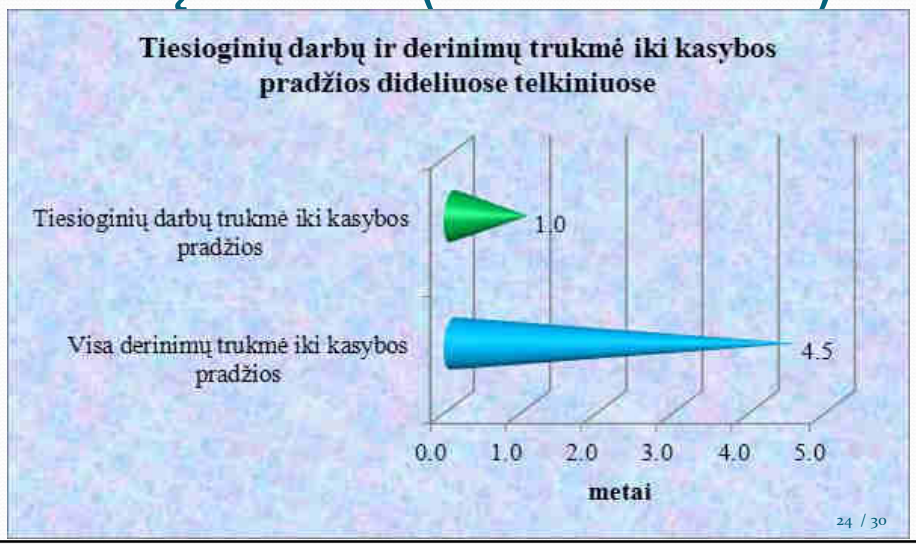

24 / 30

-

Etapų santykinis ilgis (maži telk.)

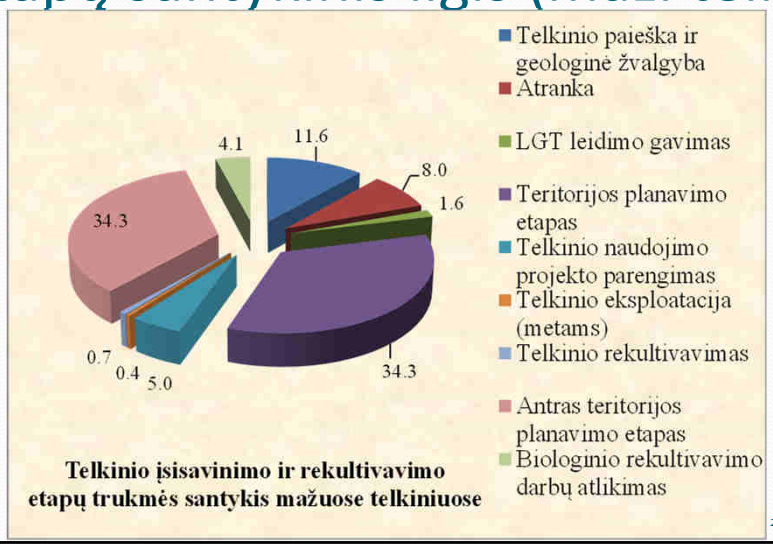

Telkinio įsisavinimo ir rekultivavimo etapų trukmės santykis mažuose telkiniuose

25 / 30

Etapų santykinis ilgis (dideli telk.)

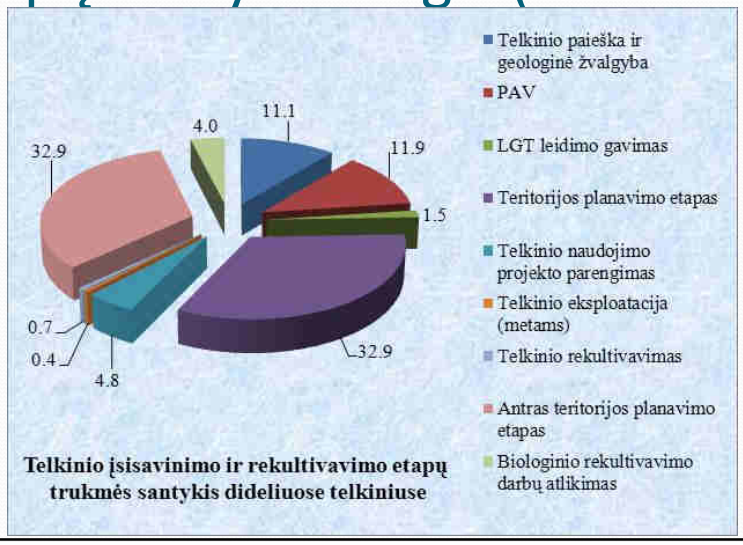

Telkinio įsisavinimo ir rekultivavimo etapų trukmės santykis dideliuose telkiniuose

26 / 30

-

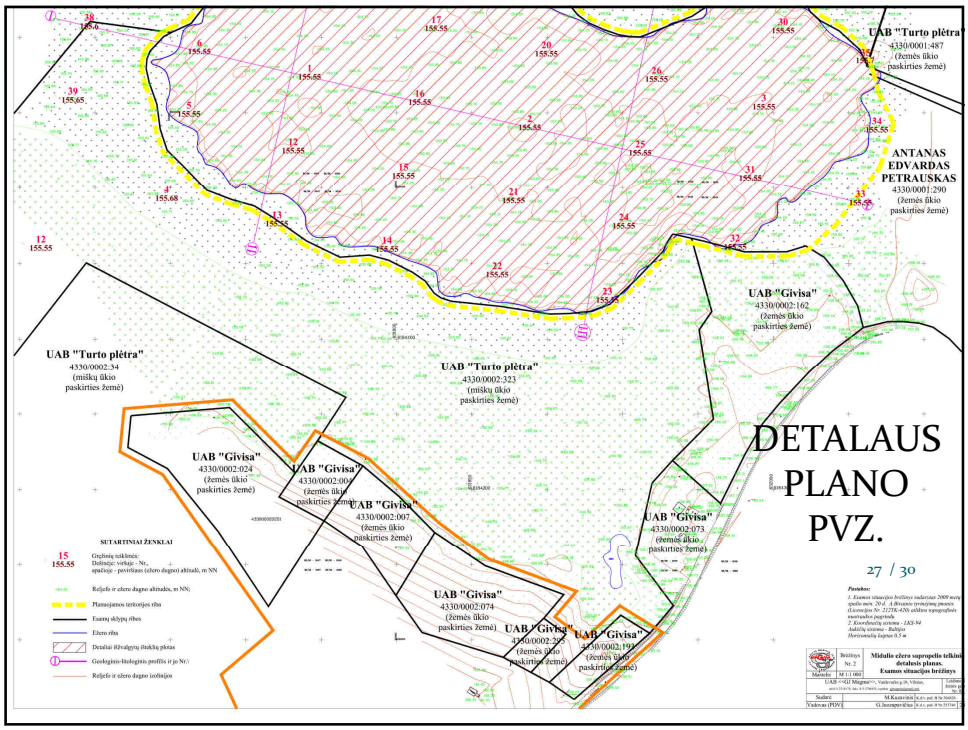
UAB "Turto plėtra"
4330/0001:487
(žemės ūkio paskirties žemė)
ANTANAS EDVARDAS PETRAUŠKAS
4330/0001:290
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:162
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Turto plėtra"
4330/0002:34
(miškų ūkio paskirties žemė)
UAB "Turto plėtra"
4330/0002:323
(miškų ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:024
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:007
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:073
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:074
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:195
(žemės ūkio paskirties žemė)
SUTARTINIAI ŽENKLAI
Reljefo ir ežero dugno aukštis, m NN;
Planuojamos teritorijos riba
Esamų sklypų ribos
Ežero riba
Detalaus išrėvaligių ištekių plotas
Geologinis-litologinis profilis ir jo Nr.;
Reljefo ir ežero dugno izolinijos
DETALAUS PLANO PVZ.
27 / 30
Pastabos:
1. Esamos situacijos brėžinys sudarytas 2000 m. spalio mėn. 20 d. A.Brusino (reg.nr.) (Licencijos Nr. 32TIK-430) atlikto topografinio nuotraukos pagrindu
2. Koordinačių sistema - LKS-94
Aukščių sistema - Baltijos
Horizontalioji laipsnis 0,5 m
Brėžinys Nr. 2
Mastelis M 1:1 000
Midalių ežero sapropelio telkinio detalusis planas.
Esamos situacijos brėžinys
UAB «GIZ Magnus»
Vadovas (PDV) G.Šermukšnienė

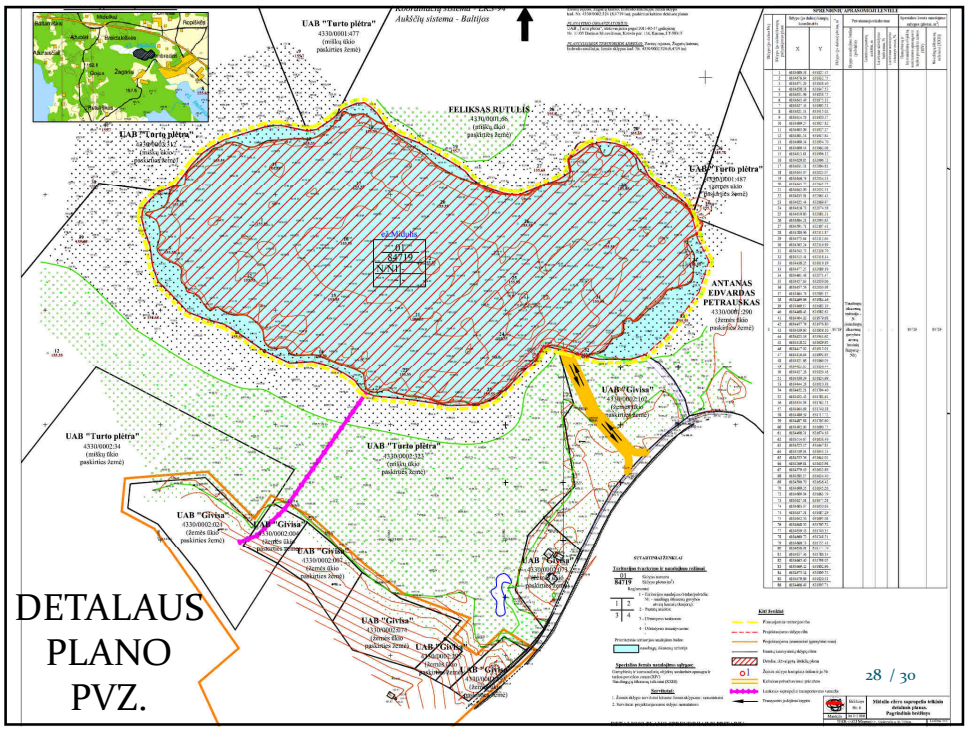
UAB "Turto plėtra"
4330/0001:477
(miškų ūkio paskirties žemė)
Aukščių sistema - Baltijos
FELIKSAS RUTULIS
4330/0001:46
(miškų ūkio paskirties žemė)
UAB "Turto plėtra"
4330/0001:487
(žemės ūkio paskirties žemė)
ANTANAS EDVARDAS PETRAUŠKAS
4330/0001:290
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Turto plėtra"
4330/0002:34
(miškų ūkio paskirties žemė)
UAB "Turto plėtra"
4330/0002:323
(miškų ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:024
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:007
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:073
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:074
(žemės ūkio paskirties žemė)
UAB "Givisa"
4330/0002:195
(žemės ūkio paskirties žemė)
SUTARTINIAI ŽENKLAI
DETALAUS PLANO PVZ.
28 / 30
Midalių ežero sapropelio telkinio detalusis planas.
Pagrindinis brėžinys

Prezidentės nuomonė

- 2012 metų pranešimas Seime:
- "būtina baigti rengti planus ir strategijas vidutiniam ir smulkiam verslui remti, o imtis konkrečių veiksmų ir taip skatinti ekonomikos atsigavimą"

29 / 30

Sapropelio verslo rėmimui reiktų:

- Teisės aktuose tinkamai apibrėžti naudingosios iškasenos sąvoką
- Apmokestinti tiktai naudojimui tinkamą sapropelio išteklių dalį
- Išeliminuoti iš telkinių įsisavinimui reikalingų dokumentų rengimo teritorijų planavimo etapą, suteikiant telkinio naudojimo (kasybos-rekultivavimo) projektui specialaus teritorijų planavimo dokumento rangą
- Normatyviniuose dokumentuose įteisinti nuostatą: jei telkinys yra detaliai išžvalgytas ir atliktos planuojamos ūkinės veiklos PAV procedūros, tai rajonų bendrieji planai nėra koreguojami, o suinteresuotas asmuo, gavęs LGT leidimą turi teisę rengti telkinio naudojimo (kasybos-rekultivavimo) projektą

30 / 30

AČIŪ